

FRANCIA ALKOTMÁNYOS TÉNYEZŐK 1791-1852

		1791. IX. 3.	1793. VIII. 10.	1795. VIII. 22.	1799. XII. 15.	1804. V. 18.	1814. VI. 4.	1830. VIII. 14.	1848. XI. 4.	1852. I. 14.
Államforma		alkotmányos királyság	köztársaság	köztársaság	köztársaság	császárság	alkotmányos királyság	alkotmányos királyság	köztársaság	császárság
Államfő		király	Nemzetgyűlés és Végrehajtó Tanács	Törvényhozó Gyűlés és Direktórium	első konzul	császár	király	király	köztársasági elnök	császár
Törvényhozás, államhatalmi szervek	elnevezés	Törvényhozó Nemzetgyűlés	Nemzetgyűlés	Törvényhozó Gyűlés	Törvényhozó Gyűlés	Törvényhozó Gyűlés	Törvényhozó Gyűlés	Törvényhozó Gyűlés	Törvényhozó Nemzetgyűlés	Törvényhozó Gyűlés
	szervezet	egykamarás	egykamarás	2 Öregek Tanácsa Ötszázak Tanácsa	egykamarás	egykamarás	2 Pairek Háza Képviselőház	2 Pairek Háza Képviselők Kam.	egykamarás	egykamarás
	működés	Két évre választott, fel nem osztható. Maga dönt üléseinek helyéről. Tagjait mentelmi jog illeti meg, tanácskozásai nyilvánosak. A legfőbb pénzügyi fórum. Ellenőrzi a minisztereket. Irányítja a külpolitikát. Megállapítja a hadsereg létszámát.	Egy évre választott, kétféle jogszabályt alkot: törvényt, rendeletet. A törvényhozás menete: ösgyűlések állásfoglalása. Ha a megyék többségében az ösgyűlés 10%-a 40 napon belül nem tiltakozik, a törvény hatályba lép.	Évente mindkét testület egyharmadát újraválasztják. Az Ötszázak Tanácsa a törvény-kezdemenyvezési jog. Az Öregek Tanácsa megerősíti. Hatáskör: törvényalkotás, adók, végrehajtó szervek megalakítása, hadüzenetek, nemzetközi szerződések megerősítése.	Szenátus választja a nemzeti listáról a 300, legalább 30 éves tagját. Törvényhozás menete: az első konzul kezdeményezi az Államtanácsban. Ez átteszi a Tribünáthushoz, ezután a Törvényhozó Gyűlés vita nélkül dönt. Alkotmányellenesség címén a Tribünáthus panaszt tehet a Szenátusnál.	A Tribünáthus beolvasztják a Törvényhozó Gyűlésbe. Törvényt a Szenátus kezdeményezhet, amelynek élén a császár áll.	A paireket a király nevezi ki, a Képviselőház évente ötödrészen megújul (5 évre szól a megbízatása). Nyilvánosan ülésezik. Törvény-kezdeményezési joga a királynak van, de a pénzügyi javaslatokat először a Képviselőház tárgyalja meg. Mentelmi jog illeti meg a képviselőket.	Reform: a pairek kamarája a képviselőházzal egyidejűleg működik, üléseit nyilvánosan tartja, tagjai nem örökíthetik méltóságukat. Korlátozták a király pair kinevezési jogát.	3 évre választott 750 tagú testület hatásköre a törvényhozás, igazgatás ellenőrzése, hadüzenet jóváhagyása, közkegyelem engedélyezése.	10 évre választják, nyilvánosan ülésezik. Hatásköre: a császár által előterjesztett törvényjavaslatok, adótörvénymegvitatása és jóváhagyása. Jellemző, hogy egyénektől nem fogadhat el kérelmeket.
Választójog	Cenzusos, közvetett. Feltételei: - 25 év, - francia állampolg., - 1 év városi, vagy kantonbeli lakás, - önállóság, - egyenes adó (3 napszám/év), - polgári eskü	Közvetlen, feltétele: - 21 év, - francia állampolg., - 6 hónap helyben lakás, - pol. jogok megléte.	Cenzusos, közvetett. Feltételei: - 21 év, - írni-olvasni tudás, - francia állampolg., - 1 év helyben lakás, - egyenes adó befiz. vagy 1 hadjáratban való részvétel a köztársaságért.	Általános, de többszörösen közvetett. Feltétele: kiterjed minden 21 évet betöltött fr. férfira. Községi, megyei, nemzeti listák szerinti választás.	U.a.	Közvetlen, cenzusos. Feltételei: aktív: - 30 éves fr. férfi, - 300 frank évi egyenes adó (100 000 voltak a 30 milliós országban), passzív: - 40 év.	Közvetlen, cenzusos. Választójog: aktív: - 25 éves fr. férfi, - 200 frank évi egyenes adó passzív: - 30 év fr. férfi, - 500 frank évi adó.	Közvetlen, általános, titkos. Választójog: aktív: - 21 éves fr. férfi, - polgári és politikai jog. passzív: - 25 év	Általános, közvetlen, titkos. Eltörli az előző alkotmányban meghatározott kizáró okokat (közönséges bűncselekmény elkövetése, 3 évi helyben lakás hiánya).	
Központi végrehajtás	A király az első közig. és katonai tisztviselő. Végrehajtói jogát a 6 tagú minisztérium útján gyakorolja. Érvényesül a miniszteri felelősség és ellenjegyzés.	A végrehajtást a 24 tagú, évente felerészben megújuló 2 évre választott Végrehajtó Tanács gyakorolja. Felelősséggel tartozik a törvényhozó testületnek.	A végrehajtás csúcán az 5 fős Direktórium áll. Feladata: a törvények végrehajtása, az állam biztonságának védelme, nemzetközi szerződések kötése, haderő feletti rend.	Tényleges végrehajtó jogköre az első konzulnak van. Ő nevezi ki az Államtanács tagjait, a felelős minisztereket, a követeket, a helyi ig. vezetőit.	Trónöröklés: a Napóleon családán belül fiúágon. A család hercegi címet kap. Új arisztokrácia, főméltóságok, főtisztviselők jönnek létre.	Kormányzati jogköre teljes, törvényhozási joga kiterjed. Összehívhatja, feloszthatja a Képviselőházat, de 3 hónapon belül újat kell összehívnia.	Korlátozza a király hatáskörét, megszorítja a pair kinevezési jogát. Eltiltja attól, hogy törvényt felfüggeszen, végrehajtását meggátolja.	A köztársasági elnök gondoskodik a tv. végrehajtásáról. Ő a haderő főparancsnoka, de személyesen nem vezetheti azt.	A császár kezdeményezhet törvényt, hadat üzenhet, ostromállapotot hirdethet ki. A közalkalmazottak neki fogadnak hűséget.	
Bírászkodás	A közig. és bírászkodás elválasztása, esküdtszék bevezetése. Kantonokban békebíráóságok, kerületekben és a megyékben választott bírák ítélnék.	A keret megmaradt: az esküdtképesség kiterjed minden felnőtt francia férfira.	A polgári bírászkodás terén megszüntetik a kerületi bíróságokat, s azokat 5 évre választott megyei törvényszékekkel helyettesítik.	Az előző korszak rendszere él tovább. A Legfelsőbb Bíróság (Semmitőszék, Nemzeti Főtörvényszék) tagjait a Szenátus választja.	A főbírákat a császár nevezi ki.	U.a.	Sajtóvétségek ügyében esküdtszék bírászkodnak.	A rendes bírói hatalmat a békebírák, törvényszékek és a Semmitőszék elmozdíthatatlan bírái gyakorolják.	A császár a legfőbb bíró: a bíróságok az ő nevében ítélnének, korlátlanul élhet kegyelmezési jogával.	
Helyi szervek	A királyi centralizáció helyébe a cenzusos decentralizáció lépett. Fokozatok: megye, kerület, kanton, község.	Formailag azonos. Lényegében minden fr. férfi számára biztosítja a szavazás és választhatóság jogát a helyi szervekben.	A kerületeket megszüntetik. Az önkormányzat mellé biztosokat neveznek ki. Centralizációs tendencia érvényesül.	Megszűnik az önkormányzat. A tisztviselőket a prefektusok nevezik ki.	U.a.	U.a.	Választási rendszerre alapozott megyei és községi önkormányzat létesül.	Visszaáll az 1791-es szervezeti rend.	Változás: a községek élére a polgármestereket nem választják, hanem kinevezik.	